

‘Framing’ participatiesamenleving doorslaggevend voor succes

VVD vooral met bezuinigingsverhaal geassocieerd, PvdA vooral met ‘bottom-up’ verhaal

24 december 2013

De ‘participatiesamenleving’ werd tijdens de Troonrede als onvermijdelijk vergezocht aangekondigd, en schopte het uiteindelijk tot woord van het jaar 2013. Ondanks de (niet altijd even positieve) media-aandacht die volgde, hebben veel Nederlanders begrip voor een terugtrekkende overheid. Met twee duidelijke kanttekeningen. Ten eerste: de meningsvorming hangt zeer sterk af van het ‘frame’ dat er aan de boodschap wordt gehangen. Maar liefst 79% is positief over ‘de participatiesamenleving als kans voor de burger om bij te dragen’, terwijl slechts 41% positief is over ‘de participatiesamenleving als onvermijdelijk gevolg van bezuinigingen’. Om de participatiesamenleving succesvol te maken, zou het kabinet meer moeten aansluiten bij het ‘burgerframe’. Ten tweede: de VVD wordt vooral met het (minder gewaardeerde) ‘bezuinigingsframe’ geassocieerd, de PvdA meer met het ‘burgerframe’. Dat blijkt uit onderzoek van TNS NIPO, Bureau Veldkamp en de Universiteit van Amsterdam.

Hoe de boodschap gebracht en begrepen wordt, bepaalt voor een zeer groot gedeelte de acceptatie van de ‘participatiesamenleving’, zo blijkt uit het onderzoek.

Nadat de steekproef *at random* in drieën werd verdeeld, werd de respondenten gevraagd of men op de hoogte van deze boodschap was, en wat men hiervan vond. Alle groepen kregen een verschillende boodschap (frame) voorgelegd.

Grofweg hanteerden we drie soorten frames: het burgerframe, het kabinetsframe (in de beeldvorming dominant) en het bezuinigingsframe. Met alle drie frames was ruim drie kwart van de ondervraagden bekend, het kabinetsframe – een vrije vertaling van de afgelopen Troonrede – was zelfs bij 84% bekend.

De waardering voor de drie frames loopt echter zeer sterk uiteen. Het *burgerframe* – waarin wordt benadrukt dat burgers zelf kunnen én willen bijdragen aan de leefbaarheid van de buurt en de samenleving in het algemeen – krijgt duidelijk de meeste handen op elkaar: 79% ziet dit als een positieve ontwikkeling. In dit frame komen de woorden ‘participatiesamenleving’ en ‘burgerframe’ expliciet *niet* aan de orde. Het *kabinetsframe* – waarin droogjes wordt opgemerkt dat de klassieke verzorgingsstaat plaats maakt voor een participatiesamenleving, waarin van iedereen die het kan gevraagd zal worden verantwoordelijkheid te nemen en een bijdrage te leveren – kan op de goedkeuring van ruim de helft (55%) rekenen. Alleen het *bezuinigingsframe* – dat benadrukt dat de overheid moet bezuinigen, waardoor van burgers wordt verwacht dat ze meer gaan bijdragen – kan op een minderheid (41%) van de steun rekenen.

1 | Mate waarin de participatiesamenleving per gedefinieerd frame als positieve, neutrale of negatieve maatschappelijke ontwikkeling wordt gedefinieerd

Frame	Positief	Neutraal	Negatief
	%	%	%
Burgerframe	79	8	14
Kabinetsframe	55	7	38
Bezuinigingsframe	41	7	52

'Bottom up' boodschap past bij PvdA, bezuinigingsboodschap bij VVD

Ook het antwoord op de vraag of 'de participatiesamenleving' bij de diverse politieke partijen past, hangt enigszins van het gehanteerde frame af. Het CDA wordt overwegend met *alle drie* frames geassocieerd. Dat geldt ook voor de kabinetspartijen VVD en PvdA, hoewel bij deze partijen wel duidelijke verschillen tussen de frames zitten. Het bezuinigingsframe scoort sterk in relatie tot de VVD, terwijl het 'bottom up' burgerframe het opvallend matig doet in relatie tot de liberalen. Wat de PvdA betreft blijft het bezuinigingsframe juist wat achter. Ook de SP wordt met het burgerframe geassocieerd, terwijl het bezuinigingsframe helemaal niet bij deze partij past. De PVV wordt met *geen enkel* frame geassocieerd.

2 | Mate waarin bepaald frame volgens ondervraagden past bij politieke partijen

Frame	Partij	Passend	Weet niet	Niet passend
		%	%	%
Burgerframe	CDA	53	35	12
	PvdA	52	33	15
	SP	50	33	17
	GroenLinks	50	34	17
	D66	49	35	16
	VVD	40	33	27
	PVV	24	37	39
Kabinetsframe	CDA	59	27	15
	PvdA	51	28	21
	VVD	50	25	25
	D66	49	33	18
	GroenLinks	47	33	21
	SP	38	31	30
	PVV	22	33	44
Bezuinigingsframe	VVD	56	33	11
	D66	50	34	16
	CDA	49	33	18
	PvdA	44	32	24
	GroenLinks	29	38	33
	SP	27	35	37
	PVV	23	36	41

VVD-stemmers gaan mee met bezuinigingsframe, PvdA-stemmers met 'bottom-up' verhaal

Met betrekking tot het *burgerframe* zien we dat het grootste deel van de ondervraagden die VVD en PvdA stemden positief is (respectievelijk 78% en 82%). Stemmers op de oppositiepartijen SP, CDA en D66 vinden het eveneens een goede ontwikkeling dat burgers

zelf meer kunnen (en willen) bijdragen aan de samenleving. Ook opvallend: dit verhaal wordt ook door een meerderheid van de PVV-stemmers (68%) positief gewaardeerd.

De reacties op het *kabinetsframe* zijn verdeelder. D66-stemmers (76%) en CDA-stemmers (65%) zijn het meest positief. Daarnaast zijn VVD-stemmers (62%) positiever over het kabinetsframe dan PvdA stemmers (52%). Onder SP- en PVV-stemmers is een minderheid positief (respectievelijk 45% en 40%).

De verdeeldheid van het electoraat wordt scherper als we naar het *bezuinigingsframe* kijken. De meerderheid van de VVD-stemmers (57%) reageert positief als gesteld wordt dat burgers uit bezuinigingsnoodzaak meer moeten bijdragen aan de samenleving, maar onder PvdA-stemmers is een grotere groep negatief (52%) dan positief (44%). Ook onder CDA-stemmers (46%) en zeker onder PVV- en SP-stemmers (26% en 17%) is een minderheid positief. Opnieuw zijn D66-stemmers het meest positief (68%).

De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat er onder stemmers van de regeringspartijen VVD en PvdA wel degelijk draagvlak bestaat voor de transformatie van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving. De *manier waarop* de boodschap wordt gebracht is echter van groot belang. Electoraal gezien heeft vooral de PvdA er belang bij dat de participatiesamenleving als beweging 'van onderaf' wordt geframed.

De 'participatiesamenleving' op twitter: piek na Prinsjesdag en rond 10 en 11 november

Het Centre for Language Studies van de Radboud Universiteit heeft in opdracht van TNS NIPO het twittergedrag van Nederlanders gemonitord en daarbij speciaal gekeken naar 'de 'participatiesamenleving' (en aanverwante woorden als 'participatiemaatschappij', 'participeren', etc.). De analyseperiode betrof 2 november t/m 5 december 2013.

Van alle politieke partijen werd vooral over de PvdA en de VVD getwitterd. In bijna een kwart (22%) van de tweets waarin een politieke partij wordt genoemd betreft het de PvdA, de VVD volgt op de voet met 20%, de PVV wordt in 14% van de gevallen genoemd. D66 (9%) en GroenLinks, CDA en SP (8%) ontlopen elkaar weinig. We zien een piek in de politiek geladen tweets rondom 6 november en 13 november .

Er werd vooral in combinatie met PvdA en/ of VVD over 'participatie' gesproken. Verder terugkijkend lag de piek dat er over dit onderwerp gesproken werd in de week na Prinsjesdag, en later rond 10 en 11 november – enkele dagen vóór de vervroegde verkiezingen in een aantal fusiegemeenten.

Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksnummer: D0542. Onderzoeksmethode: TNS NIPObase CAWI.

Aantal respondenten: aan het onderzoek werkten 999 Nederlanders (18+) mee.

Veldwerkperiode: 29 november t/m 4 december 2013.

De steekproef is getrokken op basis van de ideaalcijfers voor geslacht, leeftijd, opleiding, gezinsgrootte, regio, sociale klasse en politiek stemgedrag bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 12 september 2012. De resultaten zijn hier ook op herwogen.

Deze drie teksten (zonder de titels van de frames) werden voorgelegd aan de drie 'matched samples'

A. 'Burgerframe'

'Burgers kunnen en willen meer zelf bijdragen aan de leefbaarheid in hun buurt en de samenleving in het algemeen. Ze zijn in staat om meer zelf te doen op het gebied van zorg, veiligheid en het netjes en schoon houden van hun buurt. Op die manier voegen burgers waarde aan hun eigen leven en aan de samenleving als geheel.'

B. 'Kabinetsframe'

'De klassieke verzorgingsstaat maakt plaats voor een 'participatiesamenleving'. Dit is merkbaar op het gebied van de zorg, veiligheid in de buurt en het onderhouden van de openbare ruimte (groen, afval, etc.). Van iedereen die dat kan, zal gevraagd worden om verantwoordelijkheid te nemen en een bijdrage te leveren aan de samenleving.'

C. 'Bezuinigingsframe'

'De Nederlandse regering moet bezuinigen. Hierdoor wordt het voor de overheid steeds moeilijker om overal voor te zorgen. Van burgers wordt verwacht dat zij zelf meer gaan bijdragen aan de leefbaarheid van hun omgeving in het kader van zorg, veiligheid en de openbare ruimte.'

Dit onderzoek betrof een samenwerking tussen TNS NIPO, Bureau Veldkamp en de communicatieafdeling van de Universiteit van Amsterdam (ASCoR). ***Dit persbericht is slechts een korte weergave van het gehele onderzoek. In het onderzoek is onder meer ook gekeken naar de invloed van sociale klasse, rapportcijfer voor de buurt én de Nederlandse samenleving en vertrouwen in de medemens op draagvlak voor de participatiesamenleving.***

Bij verspreiding of publicatie de bron TNS NIPO/ Veldkamp/ ASCoR gebruiken.

Voor meer informatie:

Peter Kanne
t. 020 522 59 24
e. peter.kanne@tns-nipo.com

Dieter Verhue
t. 020 522 56 86
e. d.verhue@veldkamp.net

Tim de Beer
t. 020 522 53 99
e. tim.de.beer@tns-nipo.com

Michael Hameleers
t. 020 522 56 86
e. M.Hameleers@veldkamp.net